

BOJ S POZEMNÝMI PROTITANKOVÝMI PROSTRIEDKAMI NEPRIATEĽA

V rámci armád NATO je protitanková obrana pokladaná za jednu z najdôležitejších a prvoradých úloh. Na rozdiel od minulosti je protitanková obrana chápaná komplexne, pričom sa počíta so súvislým ničením nepriateľských tankov do hĺbky 3000–4000 m od predného okraja vlastnej obrany.

Význam protitankových prostriedkov vzhľadom na predpokladané počty tankov na bojisku neprestajne stúpa. V americkej i západonemeckej armáde sa objavilo veľa nových typov protitankových zbraní, z ktorých niektoré sú už zavádzané do výzbroje a nahrádzajú zbrane prvej generácie.

Značná pozornosť je venovaná vývoju a zavádzaniu do armád PTRS 2. generácie s poloautomatickým navádzaním namiesto PTRS 1. generácie. Je snahou, aby v jednotlivých armádach NATO bolo čo najmenej rôznych druhov PTRS a boli zavedené najmodernejšie typy. Má sa tak dosiahnuť ďalšie skvalitnenie účinnosti protitankovej obrany pozemných vojsk. Ide o nasledovné typy PTRS:

V súčasnosti sa začína venovať pozornosť protitankovým strelám tretej generácie, ktoré sú navádzané na cieľ pomocou laserového lúča. Operátor, ktorý ožiaruje cieľ, nemusí byť v blízkosti odpaľovacieho zariadenia protitankovej riadenej strely. PTRS môže vypustiť (odpáliť) z odkrytého alebo zakrytého postavenia. Uvádza sa, že efektívnosť týchto systémov je veľmi vysoká.

V armádach NATO v posledných rokoch je venovaná zvýšená pozornosť bojovému použitiu vrtuľníkov, najmä v boji proti tankom. Na základe praktických skúšok pri vojenských cvičeniach môžu byť vrtuľníky s výhodou použité pri ničení tankov a obrnených cieľov na veľké vzdialenosti. Došlo sa k záveru, že protitankové vrtuľníky, ktoré strieľajú na väčšie vzdialenosti sú mimoriadne efektívne.

Osádka vrtuľníkov môže pomocou zamierovačov so stabilizátorom objaviť a identifikovať riadené strely z väčšej vzdialenosti, než je účinná paľba prostriedkov protivzdušnej obrany, ktorými

Názov PTRS	Výrobca	Rozsah účinnej paľby (m)	Priebojnosť panciera (mm)	Maximálna rýchlosť (m.s^{-1})	Hmotnosť (kg)
DRAGON	USA	35–1000	cez 400	100	6,1
MILAN	FR, NSR	25–2000	400	180	6
TOW	USA	65–3000	500	200	18
HOT	FR, NSR	75–4000	500	280	20

sú vybavené tanky. Okrem toho majú tanky pomerne malú možnosť objaviť vrtuľníky v prípade, že vrtuľníky budú využívať maximálny dosah účinnej streľby protitankových riadených striel. Naproti tomu pri vzdialenostiach medzi tankami a vrtuľníkmi pod 200 m sa vrtuľníky dostanú do pásma účinnej streľby a ako ukázali cvičenia — budú tiež zistené osádkami tankov.

K ďalšiemu zvýšeniu hustoty protitankovej obrany sa počíta s využitím divízných raketometov LARS 110. Vo výzbroji týchto raketometov sa predpokladá väčšie využitie nových typov neriadených rakiet typu MEDUSA a PAN-DORA s protitankovými mŕňami.

Avšak jedným z hlavných protitankových prostriedkov na západe zostávajú tanky, ktoré môžu úspešne pôsobiť vo všetkých druhoch bojovej činnosti. Počíta sa s nimi pri plnení protitankových úloh v všetkých typoch divízií, kde sú začlenené. V súčasnosti sa hľadajú nové konštrukcie bojového tanku, ktorý by bol schopný prekonať súčasný systém protitankovej obrany.

Hlavné druhy protitankových prostriedkov armád NATO:

a) K základným druhom ručných protitankových zbraní patria:

- pancierovka Armbrust 300,
- 66 mm pancierovka M 72,
- 84 mm tarasnica Carl Gustav M 2 a ďalšie;

b) K protitankovým riadeným strelám patria:

- Cobra 810,
- Milan,
- MGM-71 TOW;

c) Medzi najdôležitejšie protitankové delá môžeme zaradiť:

- 90 mm samohybný kanón (stíhač tankov),
- 106 mm bezzákluzový kanón M 40 A1.

Tieto protitankové prostriedky nepatria a zvlášť PTRS patria v armádach NSR a USA k najúčinnjším protitankovým prostriedkom. Môžu viesť účinný boj s tankami a obrnenými cieľmi od minimálnych vzdialeností až do 4000 m. Majú vysokú priebornosť (až 500 mm) jednoduchosť použitia a vysokú manévrovaciu schopnosť. Preto z našej strany musíme im venovať zvýšenú pozornosť a hľadať spôsoby ich najefektívnejšieho ničenia.

Organické začlenenie protitankových zbraní a ich rozbor ako cieľov delostreleckej paľby.

Ručné protitankové zbrane

Ručné protitankové zbrane sú svojimi takticko-technickými parametrami určené pre vyzbrojenie najmenších bojových jednotiek mechanizovaného alebo motorizovaného družstva. To umožňuje týmto jednotkám pri boji na prednom okraji efektívne ničiť tanky a obrnené transportéry útočníka. Ohnisko odporu družstva o rozmeroch 100—150×50—100 m je súčasťou operného bodu o celkových rozmeroch 300×200—500 m. Veľké množstvo týchto zbraní u jednotiek umožňuje vytvoriť potrebnú hustotu protitankových zbraní nielen na prednom okraji ale v celej hĺbke bojovej zostavy. Zavedené typy pancieroviek a tarasíc umožňujú ničenie tankov od najmenších vzdialeností do 450 m i viac.

Z hľadiska delostreleckej paľby sú to jednotlivé ciele a budú ničené a umlčované sústredenou a hromadnou paľbou v rámci ničenia a umlčovania živej sily protivníka v opornom bode čaty.

Protitankové riadené strely

Jednotky PTRS sú začlenené do organizácie mechanizovaných práporov armád USA a NSR a do organizácie všetkých typov brigád armády NSR. V armáde USA sú nimi vybavené aj ľahké tanky a časť stredných tankov. Tvoria tiež výzbroj bitevných vrtuľníkov určených do protitankovej zálohy divízie.

V armáde NSR je na stupni motorizovaného (horského) práporu 6 kusov odpaľovacích zariadení COBRA alebo MILAN v protitankovej čate. Ďalej u motorizovanej (horskej) brigády v protitankovom prápore ako raketové stíhače tankov v počte 8 odpaľovacích zariadení, v protitankovejrote mechanizovanej brigády 8 a tankovej brigády 13 raketových stíhačov tankov PTRS.

Jednotky PTRS v boji môžu byť použité manévrovým i pozícnym spôsobom. Manévrovým spôsobom budú použité protitankové zálohy brigád a práporov a jednotky PTRS v druhých sledoch (zálohách) brigád a práporov. Pozícnym

spôsobom na obranu samostatných oporných bodov môžu byť využité čaty kanónových stíhačov tankov (raketových stíhačov tankov), tankové a prieskumné čaty s PTRS a na obranu postavenia protitanková čata PTRS TOW alebo jej časť. Pozíciným spôsobom budú použité aj jednotlivé obrnené prostriedky a terénne automobily s PTRS alebo samostatné jednotlivé navigačné zariadenia. Protitanková čata motorizovaného (horského) práporu bude spravidla rozmiestnená medzi prvosledovými a druhosledovými rotami a bude tvoriť protitankovú zálohu s možnosťou pôsobenia na ohrozenom smere (manévrový spôsob použitia). Môže byť zasadená aj do priestoru prvosledových rôt medzi čatné oporné body vo vzdialenosti 300–500 m od predného okraja. Palebné postavenie protitankovej čaty môže mať rozmer až 700×100 m. Vyčkávací priestor tvorí plochu 6–9 ha.

Protitankové delá

Bezzáklizové kanóny sú hlavným organickým protitankovým prostriedkom mechanizovaných rôt USA. Spravidla v každej mechanizovanej čate je začlenený jeden Bzk.

V útočnom boji sa použijú Bzk spravidla centralizovane. V niektorých situáciách sa môžu ponechať čatám. Bzk zaujmajú palebné postavenia v bojových zostavách mechanizovaných rôt (čiat) a vytvárajú spoločne s ostatnými protitankovými prostriedkami jednotný systém protitankových palieb.

V obrane používa veliteľ mechanizovanej roty Bzk opäť centralizovane, na prehradenie nebezpečných tankových smerov. Bzk sa rozmiestňujú v rotných oporných bodoch 100–500 m od predného okraja tak, aby zosilnili systém paľby protitankových prostriedkov pre boj zblízka. Ak charakter terénu nedovoľuje manévr všetkých alebo väčšiny Bzk z jedného tankového smeru na druhý, ponechávajú sa mechanizovaným čatám. V tom prípade sa Bzk umiestňujú do vybudovaných palebných postavení na vzdialenosť 50–100 m od predného okraja.

Protitanková rota (rota stíhačov tankov)

Je organizačne začlenená v zostave mechanizovanej a tankovej brigády NSR. V útočnom boji je rota stíhačov tankov prostriedkom veliteľa brigády, ktorý ju spravidla používa centralizovane. Môže sa však prideliť práporom, pričom čaty

kanónových stíhačov sa väčšinou pridelujú mechanizovaným práporom, čaty raketových stíhačov tankovému práporu. Protitankové rota tankovej brigády môže pôsobiť vcelku alebo po čatách, ktoré sa pridelujú jednotlivým práporom podľa ich úloh a charakteru terénu v úseku predpokladanej činnosti.

Pri vedení boja sa čaty stíhačov tankov rozmiestňujú za bojovými zostavami prvého sledu brigády na tankových smeroch a premiestňujú sa skokmi z jednej čiaty na druhú tak, aby boli schopné začať paľbu na tanky nepriateľa.

V obrannom boji sa protitanková rota používa ako protitanková záloha brigády. Na nebezpečných tankových smeroch sa pripravuje niekoľko palebných čiar, na ktorých sa budujú oporné body, zosilnené rôznymi ženíjnými zátarasmi.

Rôzne bojové použitie jednotiek PTRS spôsobuje aj zvláštnosti pri ich ničení. Vzhľadom na predpokladané časté zmeny v bojovej zostave treba na ne viesť paľbu vo všetkých fázach boja a to v priestoroch rozmiestnenia (vyčkávacích postaveniach), pri presune do bojovej zostavy a v bojovej zostave (na palebnej čiare, v oporných bodoch, pri obrane postavení a na čiare zasadenia).

Z hľadiska delostreleckej paľby bude protitanková rota ako záloha brigády charakterizovaná ako cieľ:

— v priestore sústredenia (vyčkávacím postavením) cieľ nekrytý o ploche 10–15 hektárov. (PTZ práporu — čata raketových a kanónových stíhačov tankov 4–6 ha);

— na presune (pochodový prúd) cieľ nekrytý, dĺžka prúdu do 1300 m (protitanková čata do 600 m);

— v oporných bodoch (po čatách) cieľ krytý, o ploche 4–8 hektárov;

— na palebnej čiare protitanková rota môže mať šírku až 1500 m a hĺbku do 2000 m. Volí sa na výhodných čiarach, ktoré kolmo prehradzujú tankové smery, na okraji osád, pozdĺž komunikácií tak, aby bola uľahčená koordinácia paľby a manévr PT prostriedkami. Charakter cieľa môže byť v závislosti od ženíjného vybudovania a palebnej čiaty buď nekrytý alebo krytý.

Protitankový prápor

Protitankový (horský protitankový) prápor tvorí základ protitankovej obrany motorizovanej (horskej) brigády. Je to pohyblivý a pružný prvok bojovej zostavy brigády. Vo výbroji protitankového práporu sú najúčinnnejšie protitankové prostriedky brigády. Skladá sa z roty

veliteľskej a služieb a troch protitankových rôt. Protitankový prápor má 48 kanónových a 8 raketových stíhačov tankov.

Rozhodujúcu úlohu bude mať protitankový prápor predovšetkým v obrane. V závislosti od charakteru terénu a úloh, ktoré budú plniť motorizované alebo horské jednotky, môže sa použiť centralizované na splnenie samostatnej úlohy, alebo viesť boj rozdelené po rotách, z ktorých každá bude plniť svoju úlohu v určenom priestore. A konečne, môže sa rozdeliť na podporu motorizovaných alebo horských práporov a na vytvorenie protitankovej zálohy brigády. Ak bude protitankový prápor rozdelený na podporu mopr alebo hrp po rotách, vytvárajú protitankové roty (čaty) oporné body na dôležitých smeroch samostatne alebo v zostave rotných rájónov obrany. V hĺbke protitankovej obrany motorizovaného (horského) práporu sa vytvára samostatný oporný bod čaty stíhačov tankov, ktorý sa ženine buduje a pripravuje s cieľom vytvoriť hĺbku protitankovej obrany práporu. Časť síl protitankových jednotiek môže byť vyčlenená do predných bojových hliadok. V prípa-

de, že protitankový prápor bráni samostatný rájón obrany v prvom slede brigády, môže začať boj s tankmi protivníka už pred vlastným obranným rájónom silami predných bojových hliadok.

Pri stanovení úloh protitankového práporu, ktorý bráni obranný rájón na tankovom smere sa vychádza zo zásady aby šírka obranného rájónu bola menšia než hĺbka a bola stanovená čiara, ktorú nesmí prekročiť tanky protivníka. Šírka rájónu obrany (v závislosti od terénu a množstva protitankových prostriedkov) môže byť 3–4 km. Hĺbka rájónu spravidla dosahuje až 6 km. Pri obrane na širokom fronte môže šírka obranného rájónu dosahovať až 5 km a hĺbka minimálne 2,5 km. Rájón obrany protitankovej roty môže byť až 1500 m široký a 1000 m hlboký. Oporné body čiat sú až 700 m široké a 100 m hlboké. V horskom teréne sa šírky obranných rájónov zväčšujú, pretože je ťažko dosiahnuť požadovanú hĺbku obranného rájónu.

Z palebného hľadiska predstavuje protitankový prápor motorizovanej a horskej brigády tie isté ciele, ako u protitankovej roty, ktoré boli rozvedené v predošlej časti.

Spôsoby vedenia boja s protitankovými prostriedkami v útočnom boji

Jednou z rozhodujúcich podmienok úspešného ničenia protitankových prostriedkov nepriateľa je zistenie jeho protitankovej obrany. Túto úlohu plní prieskum, ktorý musí byť nepretržitý s využitím všetkých prostriedkov. Hlavné ťažisko bude spočívať v systematickom pozorovaní z pozemných pozorovateľní prvosledových jednotiek. Velitelia a prieskumníci musia sústavne a dôkladne sledovať terén a to z hľadiska jeho využitia nepriateľom a z hľadiska pokrytosti. Maximálne vylúčiť výskyt hluchých priestorov (zriaďovať bočné a predsunuté pozorovateľne). Využiť možnosti pozorovania z vrtulníkov a údaje z leteckých snímok ako i výsledky rádiolokačného prieskumu. Všetku túto činnosť musia vykonávať veľmi zodpovedne a premyslene. Učíť veliteľov a prieskumníkov znalosti organizácie a bojového použitia protitankových prostriedkov nepriateľa. Na základe toho potom správne stanovovať úlohy prieskumu. Treba sa zamerať hlavne na rýchle a presné určovanie cieľov pre priamu strelbu. Na zisťovanie protitankových prostriedkov pohyblivého charakteru využívať prieskum z vrtulníkov, rádiolokačný prieskum, bojové prieskumné hliadky a prieskumné skupiny.

Organizácia boja

Organizácia boja na rozbitie systému protitankovej obrany nepriateľa predstavuje komplex bojovej a palebnej činnosti, ktorá smeruje k úplnému zničeniu nepriateľskej obrany a v nej rozmiestnených polebných prostriedkov, ktoré sú schopné ničiť tanky a obrnené transportéry. Tohto boja za rozbitie protitankovej obrany sa zúčastňuje: raketové vojsko, letectvo, vrtulníky vyzbrojené PTRS, delostrelectvo zo zakrytých palebných postavení, protitankové delostrelectvo, PTRS, tanky a ručné zbrane.

Použitie a činnosť vlastných palebných prostriedkov pri ničení protitankových prostriedkov nepriateľa je závislá od ich účinnosti, rozmiestnenia a druhu, vzdialenosti od predného okraja, ich vzájomnej palebnej súčinnosti a od možnosti manévru. Systém protitankovej obrany nepriateľa bude mať prvky, na ničenie ktorých sa budú musieť zúčastňovať zvlášť vyčlenené protitankové prostriedky. Ničenie ostatných protitankových prostriedkov je možné bez vyčlenenia zvláštnych skupín. Zvlášť výrazné ničenie nepriateľských protitankových prostriedkov bude pri príprave pripravenej obrany nepriateľa. To

bude treba zničiť maximum protitankových prostriedkov, ktoré môžu byť použité v systéme protitankovej obrany a to najmä v pásme prielomu i tých, ktoré môžu pôsobiť do pásma prielomu.

Na zničenie **ručných protitankových** zbraní rozmiestnených v ohniskách odporu družstiev a v čatných oporných bodoch netreba vyčleňovať zvláštne prostriedky, pretože v delostreleckej príprave a časti delostreleckej podpory budú umlčované a ničené sústredenými (hromadnými) paľbami delostrelectva zo zakrytých palebných postavení v rámci ničenia a umlčovania ohnisk odporu čiat.

Na zničenie **Bzk, SHD, PTRS** a tankov musia byť vyčlenené protitankové prostriedky, ktoré v priebehu delostreleckej prípravy musia spoľahlivo zničiť všetky zistené protitankové prostriedky i novobjavené, a to v maximálnej hĺbke prvosledových práporov do začatia ich účinného pôsobenia na naše tanky a obrnené transportéry.

Pod paľbou delostrelectva zo zakrytých palebných postavení a úderov letectva sa tieto protitankové prostriedky vysunujú do vopred pripravených palebných postavení k prednému okraju a po prenesení paľby delostrelectva do hĺbky obrany nepriateľa, dokončia umlčanie a zničenie tých prostriedkov, ktoré zatiaľ umlčané alebo zničené neboli, alebo sa objavili v priebehu boja. Pod ochranou daných prostriedkov priamej streľby vyrážajú do útoku tanky a obrnené transportéry, ktoré dokončia rozbitie systému nepriateľskej obrany.

Protitankové prostriedky v hĺbke obrany najmä jednotky PTRS (protitankové zálohy) ničia a umlčujú počas delostreleckej prípravy delostrelectvo zo zakrytých palebných postavení.

Podľa možností dostrely jednotlivých protitankových prostriedkov protivníka do účinného pásma našich jednotiek treba v prvom rade umlčovať a ničiť PTRS a 90mm SHD nachádzajúce sa v čatných a rotných oporných bodoch. Dané protitankové prostriedky a postupne ďalšie podľa zmenšovania ich účinných dostrelov treba umlčať, alebo znemožniť im podmienky paľby do vtedy, než môžu aktívne pôsobiť na naše tanky a obrnené transportéry.

V priebehu delostreleckej podpory delostrelectvo zo zakrytých palebných postavení prenáša paľbu z predného okraja na oporné body a ohniská odporu v hĺbke nepriateľskej obrany. S tým zároveň umlčuje i ručné protitankové prostriedky v týchto priestoroch. V tom čase rozvinu-

tú vlastné protitankové prostriedky vedú paľbu s maximálnou intenzitou do priestorov oporných bodov čiat a rot prvého sledu aj mimo nich a na ciele, ktoré neboli zničené počas delostreleckej prípravy. Treba počítať s tým, že v tomto období sa postupne budú vyskytovať nové protitankové prostriedky nepriateľa, ktoré sa budú zapájať do bojovej činnosti. Preto je nutná úzka súčinnosť priamej streľby a streľby zo zakrytých palebných postavení. Delostrelectvo zo zakrytých palebných postavení ničí palebnými prepadmi rozvinujúce sa protitankové zálohy a zabraňuje im v manévru. Delostrelecké prostriedky priamej streľby v útočných zostavách vlastných vojsk ničia novozistené protitankové prostriedky a tým zabezpečujú rýchly postup vševojskových jednotiek. Veľmi vhodné je používať na protitankové prostriedky trieštivé a dymové strelivo, čím sa zvýši efektívnosť paľby delostrelectva zo zakrytých palebných postavení. V dôsledku členenia protitankovej obrany protivníka do veľkej hĺbky, nadobúda v súčasnosti na význame delostrelecká podpora vedená formou dvojitého postupného sústreďovania paľby (palebného valu). Princíp spočíva v tom, že počas umlčovania nepriateľských protitankových prostriedkov na prvej čiare postupného sústreďovania paľby (palebného valu) časť delostrelectva umlčuje súčasne protitankové prostriedky umiestnené v hĺbke obrany a tak im znemožňuje viesť paľbu na naše tanky a obrnené transportéry.

Protitankové prostriedky nepriateľa v závislosti od efektívnosti jednotlivých delostreleckých zbraní, od rozmeru cieľa a vlastnej spotreby streliva je výhodne umlčovať a ničiť týmto spôsobom:

— 90 mm SHD, tanky, raketové stíhače a Bzk pri ich priamom výstrele ničiť 100mm SHD, 82mm BzK, tankami a PTRS;

— PTRS, ktoré sú umiestnené na odvrátených svahoch, alebo rozvinuté na palebnej čiare pri vedení paľby zo zeme, znemožňovať paľbu dymovým strelivom zo zakrytých palebných postavení;

— PTRS, 90mm SHD, raketové stíhače a tanky rozmiestnené vo vyčkávacích postaveniach a priestoroch rozmiestnenia ničiť paľbou delostrelectva zo zakrytých palebných postavení sústredenými a hromadnými paľbami a trieštivotrhavým strelivom;

— protitankové prostriedky umiestnené v ohniskách odporu a v oporných bodoch čiat ničiť pri dostatočnom rozmere

cieľov priamou streľbou, pri malých roz-
meroch (ručné protitankové zbrane) sú-
stredenou paľbou zo zakrytých palebných
postavení na dané ohnisko odporu.

Boj s protitankovými prostriedkami ve-
dieme nepretržite v priebehu celej ope-
rácie. V útočnom boji ničenie protitan-
kových prostriedkov a narušenie celého
systému protivníkovej obrany uskutočňu-
jeme v období delostreleckej prípravy,
podpory i delostreleckého sprievodu pa-
lebnými prepadami, sústredenými (hro-
madnými) paľbami v priebehu operácie

a priamou streľbou batérie, diel, PTRS,
ktoré podporujú vojská v útoku.

Boj s protitankovými prostriedkami za-
hrňuje tiež umlčovanie nepriateľských ba-
térií v priebehu celej operácie. Tieto ba-
térie môžu ničiť tanky a OT útočníka
v priestoroch sústredenia a na čiarach
rozvinutia. V prípade preniknutia tan-
kov do priestorov palebných postavení
týchto batérií sú schopné ich ničiť pria-
mou streľbou. Musíme aj ničiť PL batérie,
ktoré sú schopné viesť efektívnu paľbu
na tanky, ktoré prenikli do hĺbky obrany.

Nutnosť nepretržitého boja s protitankovými prostriedkami vyžaduje veľkú ope-
ratívnosť v práci veliteľov a štábov, spoľahlivé spojenie a velenie. Skúsenosti z bo-
jov na Strednom východe ukazujú, že tankové jednotky mali pri vedení útoku vysoké
straty, ktoré boli spôsobené PT prostriedkami. Preto pred všetkými prostriedkami
a hlavne pred delostrelectvom stojí úloha včas zistiť a rýchlo zničiť odpaľovacie
zariadenia PTRS a ostatné PT prostriedky, ktorými sú bojové zostavy pravdepô-
dobného nepriateľa nahustené.